

Växjö kommun

info@vaxjo.se

2018-12-12

1 (29)

Dnr 405-2018:6552

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Centrumskolan i Växjö kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Centrumskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Centrumskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor systematiskt leder och styr ett skolövergripande, strategiskt jämställdhetsarbete för att säkerställa att alla elever oavsett könstillhörighet har samma förutsättningar att lära och utvecklas. I detta ingår att arbetet ska vara känt av och tydligt för all personal.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor och lärare ser till att undervisningen anpassas så att alla elever ges den ledning, stimulans och de utmaningar som de behöver. I detta ingår särskilt att rektor utökar möjligheterna till studiehandledning på modersmålet för de elever som behöver detta.

Trygghet och studiero

Skolan bedriver i hög utsträckning ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i hög utsträckning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 12 juni 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, [Box 156, 221 00 Lund](#). Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (405– 2018:6552) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens kvalitetsbedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd för våra kvalitetsbedömningar

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling. 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

De övergripande skälen för bedömningen är att granskningen visar att rektor på Centrumskolan i flera avseenden skapar en god grund för utveckling av undervisningen. Rektor leder en kontinuerlig uppföljning och analys av kunskapsresultat i relation till undervisningen. Rektor följer dock endast i viss mån upp hur värdegrundsfrågor integreras i undervisningen. Utifrån uppföljning och analys av kunskapsresultat fattar rektor beslut om utvecklingsåtgärder och resursfördelning. Rektor leder och organiserar också det pedagogiska arbetet med ett fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. Det framgår däremot av intervjuer att skolan saknar ett strategiskt jämställdhetsarbete som leds av rektor och som är tydligt för all personal, även om det görs enskilda insatser kring jämställdhet i utbildningen.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av och det underlag som myndigheten har samlat in under besöket.

Kontinuerlig uppföljning och analys som leder till utvecklingsåtgärder

Skolinspektionens granskning av Centrumskolan visar att rektor leder ett systematiskt och kontinuerligt arbete med uppföljning och analys av skolenhetens kunskapsresultat i relation till undervisningen, även om rektor endast i viss mån följer upp hur värdegrundsfrågor integreras i undervisningen. Utifrån uppföljning och analys fattar rektor beslut om relevanta utvecklingsåtgärder och resursfördelning.

Läsåret 2016/17 uppnådde 48,3 procent av skolans elever i årskurs 6 kunskapskraven i alla ämnen.¹ Läsåret 2017/18 var motsvarande siffra 43 procent.² Av inkommen dokumentation och intervju med rektor framgår att rektor följer upp och analyserar måluppfyllelse avseende kunskapsresultat för olika elevgrupper, exempelvis årskursvis, samt att kunskapsresultaten sätts i relation till det rektor känner till om hur undervisningen bedrivs. Intervjuade lärare berättar att rektor presenterar sammanställning och analys av skolans måluppfyllelse vid gemensamma möten. Rektor uppger att skolledningen genomför lektionsbesök och att rektor i övrigt skapar sig en bild av undervisningen genom samtal i grupp och enskilt. Några intervjuade lärare säger också att rektor och biträdande rektor gör klassrumsbesök. Lärare berättar i övrigt att undervisningen följs upp genom en avstämning med rektor i slutet av läsåret.

Av inkommen dokumentation framgår att rektor i sin analys av kunskapsresultaten i viss mån sätter dessa i relation till undervisningens förutsättningar och genomförande, exempelvis vad gäller tillgång till studiehandledning på modersmålet.³ Det framgår också att årskurslagen i slutet av läsåret har i uppgift att analysera kunskapsresultat i relation till gjorda insatser och åtgärder.⁴ Elevhälsans representanter berättar även att resultaten av skolans arbete med elevkartläggningar används i utformandet av undervisningen, exempelvis i form av intensivläsning, samt att detta arbete följs upp kontinuerligt.

Lärare, elevhälsans representanter och rektor uppger att värdegrundsfrågor integreras i undervisningen genom Regnbågen, en tematisk och ämnesövergripande arbetsmodell bestående av fyra teman som återkommer i varje årskurs med inbyggd progression. Hela skolan arbetar samtidigt med ett tema inom Regnbågen och elevhälsoteamet leder en uppstart med arbetslagen inför varje nytt tema. Inom ramen

¹ Skolverkets statistik, Betyg årskurs 6, andel som uppnått kunskapskraven (A-E) i alla ämnen, https://sir.is.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=gr6_betyg_andelar&p_flik=X&p_verksamhetsar=2017&p_hmantyp=&p_hmankod=&p_lankod=07&p_kommunkod=0780&p_skolkod=92096622&p_fordelning=T&xtra=1

² Kvalitetsarbete, Centrumskolans 2018-2019, s. 35.

³ Ibid., s. 38.

⁴ Ibid., s 5-6.

för Regnbågen berättar lärare att de exempelvis arbetar med teman som "kropp, själ och harmoni" samt "regler, samhälle och demokrati". Elevhälsans representanter beskriver också att skolan använder ett material från Specialpedagogiska skolmyndigheten som stöd för att integrera värdegrundsarbetet i undervisningen. Rektor säger att hen för diskussioner med personalen och tar del av de utvärderingar som arbetslagen gör av undervisningen inom Regnbågen, men rektor säger också att hen inte följer upp hur lärare arbetar med värdegrund i undervisningen. Skolans övergripande värdegrundsarbete följs enligt rektor upp genom självskattningar, enkätundersökning till elever, trygghetsvandringar och uppföljning av kränkingsrapporter.

Vidare berättar lärare, elevhälsans representanter och rektor att rektor, till följd av den låga måluppfyllelsen, leder utvecklingsåtgärder som inkluderar prognoser och breda kartläggningar av elevers lärande och utveckling. Skolan arbetar sedan ett och ett halvt år med kartläggning baserad på olika screeningverktyg, däribland Skolverkets bedömningsmaterial. Arbetet involverar lärare inom ramen för det trelärarsystem som skolan infört, samt elevhälsan som arbetar gentemot samtliga klasser via årskurslagen. Utifrån kartläggningar beslutas om insatser med regelbunden uppföljning på individnivå. Lärare beskriver också att de från och med innevarande läsår gör prognoser för måluppfyllelse i början av terminen, vilka rektor tar del av och följer upp kontinuerligt. Lärare och elevhälsans representanter uppger att rektor följer upp kartläggningsarbetet vid återkommande möten, samt genom utvärdering vid terminsavslutning. Enligt elevhälsans representanter ses stora förbättringar i måluppfyllelse i årskurs 2 till följd av arbetet med kartläggningar. Rektor säger också att hen genom kartläggningarna får kontinuerlig vetskap om elevers kunskapsutveckling och var resurser behövs.

Utöver dessa kartläggningar för tidiga insatser beskriver rektor att aktuella utvecklingsområden på skolan inkluderar språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt samt skapandet av helheter i undervisningen. Som exempel på det senare nämns skolans ämnesövergripande modell Regnbågen, i vilken även modersmålsundervisningen ingår. Vad gäller språkutvecklande arbetssätt arbetar skolan bland annat med transspråkande. Som ytterligare exempel på utvecklingsåtgärder nämner rektorn att skolan har tillsatt en förstelärare i ett ämne där måluppfyllelsen de senaste åren försämrats.

Både lärare och elevhälsans representanter berättar att vissa klasser har fått större tilldelning av resurser än andra och att rektor presenterat resursfördelningen vid ett möte med skolans personal. Rektor uppger att resursfördelningen inom skolan utgår från en samlad analys av elevers behov. Rektor säger att hen kontinuerligt följer upp

resursfördelningens effekter vid elevhälsomöten och i samband med uppföljning av prognoser. På detta sätt uppger rektor att hen också kan omfördela resurser efter behov.

Rektor leder och organiserar det pedagogiska arbetet

Skolinspektionens granskning visar att rektor leder och organiserar det pedagogiska arbetet med fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. Rektor berättar att hen skapar förutsättningar för samverkan genom en mötesstruktur med dagliga morgonmöten för hela skolan, samt regelbundna möten i årskurslag, arbetslag och elevhälsomöten. Lärare uppger också att det finns möjlighet för gemensamt lärande inom årskurslag och arbetslag. I dessa fora diskuterar lärare bland annat det pedagogiska arbetet kring Regnbågen samt planering på övergripande nivå (arbetslaget) respektive detaljnivå (årskurslaget). Lärare och elevhälsans representanter beskriver även att de arbetar med Läslyftet. Elevhälsans representanter berättar att det finns möjligheter för gemensamt lärande och samverkan mellan personalgrupper, exempelvis genom arbetet med kartläggningar där elevhälsans representanter arbetar handledande med alla pedagoger. Rektor berättar också att hen främjar personalens kollegiala lärande genom Läslyftet och fortbildningsinsatser kring transspråkande och lågaffektivt bemötande.

Lärare uppger att rektors uppföljning av det kollegiala lärandet sker kontinuerligt genom att förstelärare rapporterar till rektor vad som diskuterats vid möten. Någon lärare säger att detta sker både skriftligt och muntligt, varje vecka. Lärare berättar att de har fått fortbildning om lågaffektivt bemötande samt att detta arbetssätt följs upp genom samtal i grupper med handledning och genom enkäter vid läsårets slut. Rektor uppger att hen följer upp det kollegiala lärandet genom att titta på kunskapsresultat och måluppfyllelse, och nämner som exempel att arbetet med transspråkande har gjort stor skillnad för elevernas skrivande.

Rektor säger att hen säkerställer att skolans förhållningssätt är tydliga genom möten och medarbetarsamtal. Av intervjuer med lärare och elevhälsans representanter framgår att det finns en samsyn i personalen kring exempelvis skolans trygghetsarbete, rollfördelningen i arbetet med kartläggningar samt syftet med olika mötesfora. Lärare nämner vidare att rektor tydligt kommunicerat att skolan ska arbeta med den ämnesövergripande modellen Regnbågen, med planeringar och med språkutvecklande arbetssätt. Av någon intervju framgår att många av skolans lärare är nyanställda. Lärare säger att nyanställda lärare får stöttning av rektor och att de ingår i den kollegiala samverkan inom ämnesgrupper och årskurslag.

Andelen behöriga lärare på skolan är enligt nationell statistik från 2017 i nivå med snittet i riket. Enligt inkommen dokumentation för höstterminen 2018 är andelen undervisande personal som saknar behörighet i något undervisande ämne 14 procent. Intervjuade lärare och rektor säger att det finns få obehöriga lärare på skolan och att de som finns kan få stöd. Rektor uppger att utbildade lärare ingår i årslagens planeringsmoduler och att hen har enskilda samtal för handledning och stöttning av dessa lärare. Rektor uppger också att även nyanställd resurspersonal får en introduktion och utbildning om lågaffektivt bemötande, samt vid behov samtal med skolledningen om skolans värdegrund.

Enskilda insatser för jämställdhet, men inget skolövergripande jämställdhetsarbete är känt av personalen

Härutöver visar granskningen att det på skolan görs enskilda insatser i syfte att belysa jämställdhetsfrågor, men att det saknas ett skolövergripande, strategiskt jämställdhetsarbete som leds av rektor och som är tydligt för all personal. Detta beskrivs nedan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor systematiskt leder och styr ett skolövergripande, strategiskt jämställdhetsarbete för att säkerställa att alla elever oavsett könstillhörighet har samma förutsättningar att lära och utvecklas. I detta ingår att arbetet ska vara känt av och tydligt för all personal.

Av läroplanen framgår att arbete med jämställdhet ingår i skolans värdegrund och demokratiuppdrag. Enligt läroplanen ska skolan aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. I detta ingår att eleverna genom utbildningen ska utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor. Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har

rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.⁵

Av intervjuer med lärare och rektor framgår att vissa inslag som rör jämställdhet förekommer i undervisningen. Exempelvis behandlas jämställdhetsfrågor tillsammans med andra värdegrundsfrågor inom ramen för skolans ämnesövergripande arbete. Några lärare nämner också att de byter klassrumsplaceringar och gör slumpmässiga gruppindelningar för att elever ska arbeta tillsammans oavsett kön. Lärare uppger emellertid att de inte vet om det finns något övergripande jämställdhetsarbete på skolan och att rektor inte initierat diskussioner om jämställdhet. Intervjuade lärare säger också att rektor inte tydligt följer upp om deras undervisning är jämställd. Lärare uppger vidare att det inte finns mönster i skolan som missgynnar elever med en viss könstillhörighet, och nämner som exempel att alla elever spelar fotboll tillsammans oavsett kön. Någon lärare berättar att skolan visserligen uppmärksammat att flickor är mer hemma på fritiden än pojkar, men att lärare inte ser någon skillnad mellan flickor och pojkar i undervisningen.

Av granskningen framgår samtidigt att rektor identifierat vissa negativa mönster på skolan som är kopplade till könstillhörighet. Exempelvis ses vissa skillnader mellan gruppen flickors och gruppen pojkars kunskapsresultat. Läsåret 2016/17 hade flickor i årskurs 6 högre genomsnittlig betygspoäng än pojkar i nio ämnen. Förhållandet var det omvända i fyra ämnen, medan flickor och pojkar hade samma genomsnittliga betygspoäng i ett ämne. Sett över tid (2013-2017) har flickor generellt haft högre betyg än pojkar i de flesta ämnen.⁶ Vårterminen 2018 hade flickor och pojkar i årskurs 6 lika måluppfyllelse i teknik och matematik, men i övriga ämnen var flickors måluppfyllelse högre än pojkars.⁷ Här kan också nämnas att pojkar i årskurs 1-4 anger

⁵ Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.8 Rektorns ansvar

⁶ Skolverket, Genomsnittlig betygspoäng per ämne årskurs 6, <https://siris.skolverket.se/siris/f?p=SIRIS:243:::NO:::&amne=6&kon=S&diag=com&lan=07&kommun=0780&skola=92096622&jmf=i&jlan=&jkommun=&jskola=&jkgrupp=&xtra=1>

⁷ Kvalitetsarbete, Centrumskolan 2018-2019, s. 36-38.

att de upplever studiero i något lägre utsträckning än flickor, enligt skolans egen enkät.⁸

Av inkommen dokumentation och intervju med rektor framgår att rektor noterat skillnader i pojkars och flickors måluppfyllelse i olika ämnen, men det framgår inte att det har gjorts någon närmare orsaksanalys vad gäller pojkarnas lägre resultat. Däremot berättar rektor i intervju att flickor främst presterar bättre i de lägre årskurserna och därefter tappar i kunskapsresultat, delvis på grund av kulturella normer som gör att vissa skolämnen uppfattas som olämpliga för en del flickor och att flickor inte alltid uppmuntras att gå vidare i utbildning. Rektor uppger att hen i början av läsåret lyfte frågan om skillnader i pojkars och flickors resultat med samtlig personal och att uppföljning sker under året. Några lärare berättar också att de i årslagen har sammanställt kunskapsresultat för olika ämnen och diskuterat skillnader avseende kön.

Lärare och elevhälsans representanter säger vidare att det på skolan förs vissa allmänna diskussioner om pojkars lägre måluppfyllelse, men att diskussioner kring kunskapsresultat främst fokuserar på individnivå. Som exempel nämns den löpande kartläggningen, där elevhälsans representanter inte ser till eventuella könsskillnader utan till varje enskild individs behov. Lärare och elevhälsans representanter berättar att många enskilda insatser görs kring pojkar och elevhälsans representanter säger att de diskuterar att pojkar tar mer plats än flickor och att flickor då kan få mindre stöd. Lärare och elevhälsans representanter uppger samtidigt att det inte görs något generellt arbete för pojkars kunskapsutveckling och att rektor inte tagit initiativ till någon insats för att höja pojkars måluppfyllelse på gruppnivå. Rektor säger att skolan ska erbjuda datorer till alla elever i årskurs 4, vilket enligt rektor underlättar pojkars skrivande och utveckling av språket. Rektor säger också att tidig identifiering av elevers stödbehov, tillsammans med skolans arbete med att skapa helheter genom arbetet med Regnbågen, är sätt att öka måluppfyllelsen.

Vidare visar granskningen att skolan har uppmärksammat ökande problem kring hederskultur som påverkar flickors upplevelse av trygghet. Representanter för elevhälsan beskriver det som att skolan tidigare har varit en trygg plats för flickor, men

⁸ Ibid., s. 31.

att det skett en normförskjutning bland elever som innebär att flickor ibland blir utsatta, exempelvis genom negativa kommentarer. Även rektor instämmer i bilden av att skolan inte längre är en fristad för flickor på grund av att sådana negativa kulturella mönster har fått fäste. I skolans egen enkät uppger flickor i årskurs 1-4 i något mindre utsträckning än pojkar att de upplever trivsel och trygghet.⁹ Elevhälsans representanter säger att hedersproblematiken är en del av otryggheten på skolan. Elevhälsans representanter berättar att de i nuläget främst arbetar åtgärdande när det gäller denna fråga. Exempelvis säger rektor och elevhälsans representanter att skolledningen och elevhälsoteamet i förekommande fall har samtal med vårdnadshavare. Rektor uppger också att skolledningen vid behov har enskilda samtal med utbildad personal, samt att rektor avslutar anställningar i de fall personalen inte vill anta skolans värdegrund. En representant för elevhälsan berättar vidare att hen har hållit en föreläsning om hederskultur och utsatta barn för skolans personal och att skolan arbetar med att utveckla en handlingsplan som ska komplettera likabehandlingsplanen. Rektor och elevhälsans representanter uppger att elevhälsoteamets arbete kring hedersproblematik är ett skolövergripande jämställdhetsarbete som just har påbörjats. Rektor berättar även om generella åtgärder som skolan vidtagit utifrån skolans trygghetsenkät (se avsnittet *Trygghet och studiero* nedan), men säger att detta inte kopplas till skolans jämställdhetsarbete.

Sammantaget visar granskningen att rektor och personal uppmärksammar vissa begränsande könsmönster på skolan och i några avseenden vidtar åtgärder för att motverka dessa, men granskningen visar också att det saknas ett strategiskt jämställdhetsarbete som leds och följs upp av rektor och som är tydligt för all personal. Skolinspektionen rekommenderar därför att rektor säkerställer att ett strategiskt jämställdhetsarbete utvecklas och förankras i skolan, så att en gemensam medvetenhet skapas hos personalen kring hur de ska arbeta för att utbildningen ska vara jämställd. Ett sådant systematiskt och strategiskt arbete bör omfatta alla lärare och processer på skolan och kan förslagsvis inkludera gemensamma analyser och diskussioner av förhållningssätt kopplade till kön. Här kan till exempel elevhälsans

⁹ Ibid., s. 13-32.

nyligen påbörjade arbete kring hedersproblematik utgöra en möjlig utgångspunkt för skolövergripande diskussioner.

Likaså kan det strategiska jämställdhetsarbetet inkludera en orsaksanalys av de skillnader i pojkars och flickors resultat som har identifierats på skolan, även om liknande skillnader också kan ses i riket. Forskning visar exempelvis att skillnader i studieresultat mellan pojkar och flickor handlar om ”komplexa samspel av samhälleliga och sociokulturella faktorer i form av ’pojkkulturer’, ’antipluggkulturer’, förväntningar från vuxenvärlden och kamrater, motivationsaspekter etcetera”.¹⁰ Mot bakgrund av orsaksanalysen kan en gemensam diskussion föras om hur undervisningen kan utvecklas för att säkerställa att alla elever ges samma förutsättningar oberoende av könstillhörighet.

Sammanfattningsvis bör rektor följa upp att varje lärare och all personal på skolan verkar för att jämställdhetsperspektivet genomsyrar skolans undervisning och arbete. Rektor behöver överlag se till att skolan har kända strategier som följs upp och omprövas för att på ett effektivt sätt förebygga och motverka begränsande könsmonster i utbildningen. Det kan handla om de exempel som nämns ovan, men också om att analysera sådant som anmälningar om kränkande behandling, de utbildningsval som rekommenderas i studie- och yrkesvägledningen eller könsmonster som synliggörs genom elevhälsans arbete. För att det ovanstående ska fungera behöver rektor ta ansvar för att personalen har och utvecklar sin kunskap om vad jämställdhet innebär, samt för att skolans arbetssätt på området är känt av och tydligt för all personal.

Undervisning

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd för våra kvalitetsbedömningar:

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

¹⁰ Jan Håkansson och Daniel Sundberg (2012) *Utmärkt undervisning: Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Stockholm: Natur och kultur, s 107.

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

De övergripande skälen för bedömningen är att granskningen visar att undervisningen i huvudsak är målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd, att lärare arbetar med att stärka elevers självförtroende och motivation, att eleverna i viss mån får reflektera kring undervisningen och sitt eget lärande, samt att elever i viss grad är delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen. Granskningen visar emellertid också att det finns elever som behöver ytterligare individanpassning, stimulans och utmaningar utifrån sina enskilda behov och förutsättningar.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av och det underlag som myndigheten har samlat in under besöket.

I huvudsak varierad undervisning med aktivt lärarstöd

Skolinspektionens granskning av Centrumskolan visar att undervisningen i huvudsak är varierad och att eleverna ges ett aktivt lärarstöd. Lärare och elever säger i intervjuer att eleverna får prova olika arbetssätt och arbetsformer, liksom att lärare ger instruktioner, stöd och förklaringar inför och under elevernas arbete. Detta ses också vid de observerade lektionerna. Under flera av dessa varierar lärare exempelvis mellan aktiviteter i helklass, enskilt arbete och grupparbete eller samarbete i par. Vid samtliga observerade lektioner finns utöver läraren också ytterligare personal i klassrummet som rör sig runt bland eleverna och stöttar dem. Elever säger i intervjuer att de förstår vad de ska göra på lektionerna och att de kan räcka upp handen för att få hjälp om de behöver. Om något är svårt säger elever att läraren kan komma och hjälpa, att läraren kan repetera genomgången eller att man kan få hjälp i ett särskilt rum. Rektor säger att lärarna är aktiva i att ge stöd och feedback, att lärare skapar variation genom att arbeta utifrån APE (Alla, par, enskilt) samt att rektor uppmanar lärare att vara tydliga med sin roll som ledare i klassrummet.

Strukturerad undervisning i de flesta klassrum

Granskningen visar att undervisningen huvudsakligen är strukturerad och målfokuserad. De flesta observerade lektioner är strukturerade utifrån en inledande presentation av lektionsinnehåll, genomförande och ett kortfattat avslut. I intervjuer

med elever, lärare och rektor bekräftas denna bild. Elever säger exempelvis att lektionerna börjar med att det ska vara tyst i klassrummet, att läraren på morgonen går igenom dagen och att läraren berättar vad de ska göra på lektionen. Lärare uppger att de inleder lektioner på olika sätt, exempelvis med läsning, eller med samtal och reflektionsfrågor kring ett nytt tema.

Flertalet observerade lektioner avslutas genom att läraren säger att eleverna arbetat bra under lektionen eller att läraren berättar att eleverna ska fortsätta med samma uppgift under nästa lektion. Elever berättar att lektionerna vanligtvis slutar med att läraren säger tack och att de ska städa på bänken, eller att läraren talar om vad de ska göra nästa gång. Lärare beskriver i intervju att de avslutar lektioner genom att exempelvis stämma av om eleverna har förstått, genom att använda exit tickets, eller genom en kort repetition. Rektor uppger att personalen överlag är duktig på att strukturera undervisningen, men att strukturerade lektionsavslutningar inte alltid förekommer.

Elever säger att lärarna berättar vad de ska lära sig i flera ämnen. I något ämne säger elever att lärare förklarat varför de ska lära sig det de arbetar med. Elever i en intervjugrupp uppger också att lärarna pratar mycket om läroplanen och skriver upp målen på tavlan. Lärare säger att de knyter an till mål och förmågor under lektioner eller i samband med att de inleder ett nytt tema. Rektor uppger att personalen på skolan har pratat mycket om vikten av struktur i undervisningen samt att syfte och struktur är något som diskuteras vid medarbetarsamtal.

Lärare arbetar med att stärka elevers självförtroende och motivation

Granskningen visar också att det finns inslag i undervisningen som stärker elevernas självförtroende och motivation. Vid flera observerade lektioner ses exempelvis att lärare ställer frågor och välkomnar elevernas lösningsförslag samt ger uppmuntrande respons även på svar som inte är helt korrekta. På någon observerad lektion ges elever möjlighet att redovisa sina lösningar för klassen. Överlag berömmar och uppmuntrar lärarna eleverna i deras arbete under de observerade lektionerna. På de flesta lektioner uppmärksammar lärare och resurspersonal också när eleverna tappar koncentrationen eller inte förstår uppgifter. Läraren ger vid dessa tillfällen förtydligande instruktioner, antingen individuellt eller i hela gruppen.

Elever och lärare beskriver i intervjuer att det finns utrymme att gissa och göra fel. Elever berättar att lärare uppmuntrar dem till att göra sitt bästa och såväl lärare som rektor uttrycker att lärare har höga förväntningar på eleverna. Några elever säger att lärarna ibland peppar dem och berättar hur de kan nå sina mål om de tycker att något är svårt. Lärare säger att de uppmuntrar elever genom att exempelvis lyfta goda

exempel och elevlösningar i klassen. Lärare berättar också att de ger kontinuerlig feedback och kommentarer, exempelvis i elevernas så kallade skoldagböcker. Elevhälsans representanter uppger att skolan arbetar för att stärka elevernas självförtroende genom lågaffektivt bemötande och individanpassade lösningar, exempelvis vad gäller den fysiska lärmiljön och svårighetsnivåer på uppgifter.

Elever ges viss möjlighet att reflektera över sitt lärande

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen innehåller vissa moment där eleverna ges strategier för och möjlighet att reflektera över sitt eget lärande. Lärare berättar att de i vissa ämnen arbetar med uppgifter där elever själva får välja strategier för att lösa en uppgift, exempelvis inom matematik eller då elever instrueras att själva söka information i olika källor. Elever säger också att de i matematik får prova att lösa problem på olika sätt. Vidare berättar lärare och elever att eleverna i sin skoldagbok skriver vad de har för mål för veckan och vad de har klarat. Sedan får de kommentarer från läraren och de ska också visa skoldagboken för sina föräldrar. Några lärare berättar också att de varje vecka sätter upp ett mål för klassen som de sedan utvärderar gemensamt. Av intervjuer med lärare framkommer även att de låter elever reflektera över sitt eget lärande genom att ställa frågor om vad eleverna har lärt sig, samt genom att använda "tummen upp" eller genom att elever får ge en stjärna till sig själva. Rektor uppger att det genom skoldagboken finns ett system för att låta eleverna reflektera över sitt eget arbete, men att syftet och skolans gemensamma rutiner kring detta behöver förbättras.

Elever inkluderas i viss mån i planering och utvärdering av undervisningen

Granskningen visar att elever kan påverka och är delaktiga i val av uppgifter och arbetssätt, även om de inte systematiskt medverkar i planering och utvärdering av undervisningen. Några elever uppger att lärare ibland frågar dem hur de vill arbeta på lektionerna och att elever då kan välja om de exempelvis vill arbeta enskilt eller tillsammans med kamrater. Några elever säger att de inte får välja arbetssätt. Av intervjuer med elever och lärare framgår att elever ibland kommer med synpunkter på undervisningen och att lärare då försöker ta hänsyn till detta i sin planering. Någon lärare ger exempel på hur elever föreslagit att de ska arbeta med transspråkande i en uppgift. Någon lärare nämner också att elever har fått påverka upplägget kring läxor. Några elever berättar att läraren ibland talar om hur hen själv tycker att lektionen har varit, men att eleverna inte får utvärdera undervisningen. Några elever säger att de har fått utvärdera lektioner i ett ämne eller i skoldagboken. På frågan om eleverna får utvärdera undervisningen svarar en lärare att elever får göra detta med hjälp av

stödfrågor. Rektor uppger att eleverna inte är delaktiga i utvärderingar av undervisningen och att detta är ett utvecklingsområde.

Elever behöver ytterligare individanpassad ledning och stimulans

Härutöver visar granskningen att det finns elever som behöver ytterligare stimulans, utmaningar och individanpassning utifrån sina enskilda behov och förutsättningar. Detta beskrivs nedan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor och lärare ser till att undervisningen anpassas så att alla elever ges den ledning, stimulans och utmaningar som de behöver. I detta ingår särskilt att rektor utökar möjligheterna till studiehundledning på modersmålet för de elever som behöver detta.

En central utgångspunkt i läroplanen såväl som skollagen är att undervisningen ska utgå från och anpassas efter de enskilda elevernas olika behov och förutsättningar. Av 3 kap. 3 § skollagen framgår att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Det innebär att undervisningen ska kompensera för de barn och elever som har sämre förutsättningar att nå målen i undervisningen.¹¹ Det ligger också i skolans uppdrag att organisera undervisningen för elever med ett annat modersmål så att de ges förutsättningar att utveckla kunskaper i skolans alla ämnen samtidigt som de lär sig det svenska språket. Ett sätt att tillgodose det behovet kan vara att ge eleven studiehundledning på modersmålet.¹² Av 5 kap. 4 § skolförordningen framgår att en elev ska få studiehundledning på sitt modersmål, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i ett eller flera ämnen.

¹¹ Se även Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.2 Kunskaper, Riktlinjer.

¹² Skolverket (2015) *Studiehundledning på modersmålet – att stödja kunskapsutvecklingen hos flerspråkiga elever*.

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen på Centrumskolan i vissa avseenden anpassas så att den stimulerar och utmanar de flesta elever. Elever uppger att uppgifterna överlag är lagom svåra, även om någon elev säger att vissa uppgifter ibland är för svåra. Elever säger också att de kan få extrauppgifter eller svårare uppgifter om de snabbt blir färdiga med en uppgift. Lärare uppger att de har möjlighet att dela klasserna i några ämnen för att bättre kunna anpassa undervisningen till elevernas behov och förutsättningar. Lärare berättar vidare att de utmanar elever genom exempelvis nivåindelade uppgifter och läroböcker, samt genom öppna uppgifter i vissa ämnen. På de flesta observerade lektioner ses också exempel på att elever ges möjlighet att arbeta utifrån sina egna förutsättningar, såsom genom enklare och svårare nivåer på övningar, extrauppgifter, samt en öppen uppgift som eleverna arbetar med i nivåindelade grupper. Vid någon observerad lektion framgår det emellertid av elevers frågor att alla elever inte förstår uppgiften på grund av språkliga skillnader.

Intervjuer med lärare, elevhälsans representanter och rektor visar också att det finns elever som saknar tillräckliga språkkunskaper i svenska och som därför behöver mer ledning och stimulans än vad skolan för närvarande ger. Rektor och lärare berättar att personalen arbetar med transspråkande som metod för att utveckla elevernas lärande och rektor säger att språkutvecklande arbetssätt är ett av skolans utvecklingsområden. Rektor uppger att skolan tar hänsyn till enskilda elevers behov så mycket de kan, men att det finns elever som behöver studiehandledning på modersmålet i större utsträckning än vad skolan erbjuder. I de lägre årskurserna finns språkstödjare och i högre årskurser erbjuds elever studiehandledning på modersmålet i tre språk, baserat på pedagogernas kartläggning av eleverna. Av inkommen dokumentation framgår att studiehandledningen är organiserad så att elever förbereds inför moment i undervisningen och att elever vid behov kan få ytterligare repetition av genomgångar på modersmålet. Elever ges också möjlighet till studiehandledning i den så kallade "pluggstugan".¹³ Lärare, elevhälsans representanter och rektor säger emellertid att studiehandledningens omfattning är otillräcklig och att eleverna skulle lära sig mer och fortare om de hade större tillgång till studiehandledning på modersmålet. Lärare uppger exempelvis att det finns elever som har blivit av med sin studiehandledning och då förlorat mycket i sin kunskapsutveckling. Rektor uppger också att större tillgång

¹³ Kvalitetsarbete, Centrumskolan 2018-2019, s. 7-8.

till studiehandledare behövs för att kunna bedöma elevers kunskaper på deras modersmål. Rektor berättar att tillgången till studiehandledare har minskat efter en omorganisation, men att rektor söker och anställer studiehandledare när det finns möjlighet. Rektor och lärare uppger att huvudmannen inte ger tillgång till fjärrundervisning.

Mot denna bakgrund rekommenderar Skolinspektionen att rektor och lärare ytterligare utvecklar undervisningen och dess organisation för att säkerställa att alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver för att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen rekommenderar särskilt att rektor utökar möjligheterna för studiehandledning på modersmålet för de elever som behöver detta. Eleverna kan därigenom få begrepp och sammanhang förklarade på ett språk de behärskar så att det blir möjligt för dem att utveckla kunskaper i alla ämnen och även använda sina tidigare kunskaper. Elever som har goda skolkunskaper sedan tidigare kan på så sätt få möjlighet att upprätthålla och vidareutveckla kunskaperna på modersmålet och samtidigt utveckla sin svenska. Elever som har en lägre kunskapsnivå i ett ämne kan lättare förstå undervisningens innehåll och höja sin kunskapsnivå, samtidigt som de får stöd att utveckla sin svenska.¹⁴

Trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan bedriver i hög utsträckning ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero.

Författningsstöd för våra bedömningar:

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

De övergripande skälen för bedömningen är att granskningen visar att det på skolan finns ett samlat och aktivt arbete för trygghet och studiero som inbegriper

¹⁴ Skolinspektionen (2017) *Studiehandledning på modersmålet i årskurs 7–9*, Kvalitetsgranskningsrapport, s 8.

gemensamma förhållningssätt, ett fokus på pedagogiskt ledarskap och en medvetenhet om hur trygghet och studiero påverkar elevernas lärande. Trots att granskningen visar att det stundtals finns problem med studiero och trygghet är den sammantagna bedömningen att skolan bedriver ett arbete kring trygghet och studiero med god kvalitet. Mot bakgrund av det som framkommit i granskningen vill Skolinspektionen samtidigt betona vikten av att rektor och personal fortsätter att kontinuerligt följa upp, utvärdera och utveckla de insatser som görs på området.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av och det underlag som myndigheten har samlat in under besöket.

Ett samlat arbete för studiero

Skolinspektionens granskning av Centrumskolan visar att det på skolan bedrivs ett samlat och systematiskt arbete med att skapa studiero, även om det finns elever som ibland upplever sig störda på lektionerna. I Skolenkäten 2017 (årskurs 5) hade skolan ett högre värde än medelvärdet i de deltagande skolorna för påståendena "Jag har studiero på lektionerna" (6,9 jämfört med 6,2) respektive "På lektionerna stör andra elever ordningen i klassrummen" (5,1 jämfört med 3,9).¹⁵ I skolans egen enkät kring trygghet och trivsel gav 73,5 procent av elever i årskurs 1-4 och 80,7 procent av eleverna i årskurs 5-6 positiva svar vad gäller studiero, vilket är i ungefärlig linje med resultaten i kommunen som helhet. Lägst andel positiva svar fanns i gruppen pojkar i årskurs 1-4.¹⁶

Vid flertalet observerade lektioner är klassrumsmiljön lugn och eleverna kan koncentrera sig på uppgifterna. Vid samtliga lektioner ingriper lärare och resurspersonal med tillsägningar om ordningen minskar i klassrummet, exempelvis om elever pratar högt. Några elever berättar i intervju att det ibland kan vara skrikigt och stökigt på lektionerna. De säger att detta beror på att det är för svårt eller för lång lektion, eller att det kan vara stökigt när det har varit en lång rast. Några intervjuade elever säger att de har det lugnt på sina lektioner och några elever berättar att det har

¹⁵ Skolenkäten, Elevenkäten åk 5, HT17, se <https://sir.is.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=579395>.

¹⁶ Kvalitetsarbete, Centrumskolan 2018-2019, s. 31.

blivit bättre i klassrummet. Om det blir stökigt på lektionen berättar elever att lärare gör olika saker för att det ska bli lugnt, exempelvis pausar lektionen och låter eleverna göra något annat en stund, eller låter en elev gå ut ur klassrummet och sitta någon annanstans och arbeta. Elever berättar också att lärare skickar sms till föräldrar om elever inte gör det de ska på lektionen. Elever berättar att de har ordningsregler på skolan. Några elever säger att de får vara med och påverka reglerna, och några elever säger att reglerna skiljer sig lite åt i olika klasser.

Lärare och elevhälsans representanter uppger att det ibland kan bli stökigt på lektioner, men säger att detta varierar mellan grupper och beroende på tid på dagen eller om något hänt under rasten. Både elevhälsans representanter och rektor säger att graden av studiero påverkar elevernas kunskapsresultat. Lärare uppger att eleverna skulle lära sig mer med ännu bättre studiero och mer trygghet, framför allt vid läsning som kräver koncentration. Rektor säger också att studieron kan bli bättre. I intervjuer med lärare framkommer emellertid att det på skolan finns ett gemensamt förhållningssätt för att skapa studiero och att detta är något som diskuteras i årskurslagen. Lärare berättar bland annat att de arbetar med lågaffektivt bemötande, stödpersonal, struktur i undervisningen och tydlighet i klassrummet. Av intervjuer med lärare framgår att elever sällan får gå ut och arbeta själva utanför klassrummet, men att lärare vid behov kan möblera om i klassrummet eller låta en elev gå ut med en resursperson. Lärare berättar att de gemensamt tar ansvar för alla elever, att de kan kontakta varandra via telefon om de behöver stöd i en situation och att de kan vara med på varandras lektioner vid behov. Lärare säger också att de samarbetar med vårdnadshavare. Lärare berättar att rektor skapar förutsättningar för studiero genom arbetet med elevkartläggningar och genom att möta de behov som finns.

Även elevhälsans representanter berättar att skolan lägger mycket tid på att förbättra studieron och att lärare exempelvis arbetar med placering, struktur på dagen, arbete i grupp och hörselkåpor till elever vid behov. Elevhälsans representanter säger att insatser för studiero följs upp genom att elevhälsoteamet besöker lektioner, har handledning med lärare och pratar med vårdnadshavare om elever. Av intervju med rektor framgår att skolans insatser för ökad trygghet också är en del av arbetet med att skapa studiero. Rektorn säger att organisationen kring undervisningen främjar studieron och att skolan har många åtgärdande insatser, som att en elev kan få gå iväg med en resursperson vid behov. Rektor uppger att skolan arbetar särskilt mot vissa elevgrupper i syfte att öka studieron.

Gemensamt och medvetet arbete för att skapa trygghet

Granskningen visar också att det på skolan bedrivs ett aktivt och gemensamt arbete för att skapa en trygg skolmiljö. I Skolenkäten 2017 (elever i årskurs 5) hade skolan lägre indexvärden än medelvärdet för deltagande skolor i landet på påståendena "I min skola respekterar vi varandra" (5,9 jämfört med 7,3) och "I min skola finns det vuxna jag är rädd för (7,7 jämfört med 8,8). För övriga påståenden under området Trygghet låg skolans värden över medelvärdet.¹⁷ Vårdnadshavares svar i Skolenkäten 2017 visade något lägre resultat än medelvärde för påståenden relaterade till trygghet och kränkningar.¹⁸ Skolans egen trygghets- och trivselenkät inkluderar åtta frågor relaterade till trivsel, trygghet, respekt och kränkningar. Andelen positiva svar våren 2018 låg mellan cirka 80 och 95 procent. Pojkar angav i denna enkät att de upplevde trygghet i större utsträckning än flickor.¹⁹

Flertalet intervjuade elever säger att de är trygga i skolan, även om de inte vet om alla elever i skolan är trygga. Några elever säger också att de ibland är otrygga därför att det är bråk, särskilt på platser i skolan och på skolgården där inga vuxna befinner sig. Elever berättar emellertid att de vuxna säger till om de ser att det är bråk och att lärare då kan prata med föräldrarna. Elever säger också att de vet vad en kränkning är och att de ska prata med en vuxen om något händer. Elever säger att lärare frågar dem om allt är bra och att elever kan gå till kuratorn om de har problem. Elever säger att de har fått svara på frågor om trygghet men att de inte har gjort någon trygghetsvandring.

Lärare uppger att de diskuterar trygghet med eleverna och reder ut om något har hänt. Lärare säger också att rektor har initierat insatser till följd av det som framkommit i skolans trygghets- och trivselenkät. Bland annat har skolan ändrat rastschemat, delat upp skolgården och sett till att rastvakter bär västar. Lärare och representanter för elevhälsan säger att detta har gjort situationen bättre. Någon lärare uppger att hen inte hört eleverna säga att de är otrygga. Lärare och elevhälsans representanter berättar även att eleverna har deltagit i en trygghetsvandring, vilken

¹⁷ Skolenkäten, Elevenkäten åk 5, HT17, se <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=579395>.

¹⁸ Skolenkäten, Vårdnadshavare, HT17, se <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=578854>.

¹⁹ Kvalitetsarbete, Centrumskolan 2018-2019, s. 13-31.

bland annat ledde till ett extra omklädningsrum. Någon lärare säger att alla otrygga platser inte kom med vid trygghetsvandringen och att skolan behöver tänka till så att de kan fånga upp det som eleverna upplever som otryggt. Lärare berättar vidare att de har ett system för snabbrapporter vid kränkningar, där kränkingsrapporter går till rektor och sedan följs upp av skolans trygghetsteam samt i vissa fall skolans likabehandlingsteam. Elevhälsans representanter säger att personalen uppmanats att alltid skriva rapporter när något inträffat.

Elevhälsans representanter säger att de arbetar för att eleverna ska respektera varandra och att elevhälsoteamet har en dialog med klasslärarna om trygghet. Elevhälsan menar att det blivit lugnare på rasterna, även om det fortfarande förekommer ett tufft språkbruk. Någon av representanterna säger att eleverna är trygga både ute och inne, medan någon annan säger att det sker kränkningar. Rektor och representanter för elevhälsan uppger att en del av otryggheten på skolan rör flickor och är kopplad till hederskultur, vilket Skolinspektionen även behandlat under området Rektors ledarskap. Elevhälsans representanter berättar att de är uppmärksamma på detta och att skolan har översatt likabehandlingsplanen till flera språk. Rektor uppger också att skolan arbetar med hedersproblematik genom möten med vårdnadshavare och information om skolans värdegrund. Rektor säger att elevernas resultat överlag påverkas av graden av trygghet och att skolan arbetar med trygghet genom bland annat lågaffektivt bemötande, en aktiv skolledning och elevhälsa, tydlighet vad gäller värdegrund, och genom att snabbt sätta in personalresurser vid behov. Enligt rektor är tredje läraren i skolans trelärarsystem inriktad mot dessa frågor. Rektor uppger att trygghetsarbetet utifrån enkätresultaten leds av biträdande rektor som rapporterar löpande till rektor.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i hög utsträckning.

Författningsstöd för våra bedömningar:

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

De övergripande skälen för bedömningen är att granskningen visar att rektor ger lärare goda förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg samt att rektor ser till att lärare använder sig av olika metoder för att göra likvärdiga bedömningar. Granskningen visar också att rektor analyserar eventuella skillnader i betyg och omdömen mellan olika årskurser, liksom mellan nationella ämnesprov och betyg.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av och det underlag som myndigheten har samlat in under besöket.

Rektor analyserar skillnader i betygssättning

Skolinspektionens granskning av Centrumskolans visar att rektor, som en del i kunskapsuppföljningen, analyserar skillnader i bedömning och betygssättning. Rektor beskriver i intervju och inskickad dokumentation att hen analyserar måluppfyllelse och skillnader mellan exempelvis olika klasser och mellan pojkar och flickor med hänsyn till en rad faktorer, varav lärares bedömning och betygssättning är en. Rektor uppger också att hen analyserar hur resultaten utvecklas i de olika ämnena, särskilt i ämnen med obehöriga lärare som har fått stöd i bedömningsprocessen. I ett ämne beskriver rektor att en insats initierats i syfte att stärka kompetensen rörande bedömning. Inför betygssättning uppger rektor att hen kallar samtliga undervisande lärare i årskurs 6 till en betygsgenomgång. Vid detta tillfälle diskuteras frågor rörande bedömning och rektor återkopplar sedan till enskilda lärare efter mötet. Rektor säger att den övergripande analysen av betygssättning och bedömning pekar på att skolan behöver ytterligare studiehandledare för att kunna bedöma elevers kunskaper på modersmålet, vilket Skolinspektionen tidigare behandlat under området Undervisning.

Rektor säger att hen analyserar resultat från de nationella proven i årskurs 3 och 6 för att få en generell uppfattning om hur bedömningen fungerar på skolan. Rektor uppger också att hen analyserar provbetygen i relation till terminsbetyg och att det finns vissa ämnen som sticker ut. Enligt skolans kvalitetsarbete var det läsåret 2017/18 75 procent av eleverna i årskurs 6 som fick resultat motsvarande A-E på nationella provet i engelska, medan 65 procent fick betyg A-E. I matematik fick 55 procent av eleverna provresultat motsvarande A-E, medan 67,5 procent fick A-E i betyg. I svenska/SVA fick 57,7 procent provresultat A-E, och 63,3 procent fick betyg A-E. Rektor skriver i sin analys att "sambandet mellan resultatet på nationella prov och vad eleven får för betyg är väldigt starkt". Av den inskickade dokumentationen framgår emellertid inte hur stor andel elever som fick samma betyg som provresultat. Enligt skolans redovisning fick exempelvis en lika stor andel av eleverna terminsbetyg A-E och

provresultat motsvarande A-E i matematik läsåret 2016/17 (75,9 procent).²⁰

Skolverkets statistik visar dock att 40,7 procent av eleverna fick lägre terminsbetyg än provbetyg i matematik detta läsår, vilket var en betydligt större andel än i riket (4,7 procent).²¹ När Skolinspektionen i intervju nämner att en stor andel elever fått lägre betyg än provresultat i detta ämne uppger rektor att bedömningskompetensen hos lärare ökar hela tiden, att det finns ett system för bedömning av nationella prov och att det ser bra ut. Rektor säger också att de nationella proven är vägledande, inte betygssättande.

Lärare berättar i intervju att rektor analyserar skillnader i kunskapsresultat mellan klasser och ämnen och att resultaten presenteras för undervisande personal. Lärare uppger bland annat att rektor informerat dem om att elevers kunskapsresultat sjunker i årskurs 3 och lärare frågar sig om detta har att göra med skillnader i bedömning. På frågan om rektor gör någon analys av lärarnas arbete med bedömningar, svarar lärare att de inte vet. Intervjuade lärare uppger emellertid att de har diskuterat skillnader mellan terminsbetyg i årskurs 6 och betyg på nationella proven, samt att detta ser olika ut i olika ämnen. Lärare berättar att rektor har tagit upp frågan om diskrepanser mellan prov och betyg och sagt att lärare och rektor måste diskutera vad skillnaderna beror på. Lärare säger också att skolan har fått en förstelärare som ska arbeta inriktat mot betyg och bedömning. Lärare berättar att de använder nationella provet som en liten del av betyget och någon lärare säger att provet kan bli avgörande om en elev står och väger mellan två betyg.

Lärare ges förutsättningar att kvalitetssäkra omdömen och betyg

Vidare visar granskningen att rektor ger lärare förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg, dels i relation till styrdokumentet och dels med varandra. Lärare berättar att rektor vill att de ska samverka och att de diskuterar bedömningar i årskurslagen, men att årskurslagen har kommit olika långt i sitt arbete. Någon lärare säger att arbetet med likvärdiga bedömningar inte är gemensamt för skolan utan görs i

²⁰ Kvalitetsarbete, Centrumskolan 2018-2019, s. 37-38.

²¹ Skolverkets statistik, Relationen mellan nationella prov och terminsbetyg årskurs 6, se https://sir.is.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=gr_relationen_ak6&p_verksamhetsar=2017&p_lankod=07&p_kommunkod=0780&p_skolkod=92096622&p_hmankod=2120000662&p_hmantyp=01&p_flik=H&p_ford=H&xtra=1

årskurslagen. Lärare uppger också att de i arbetslagen arbetar för att få en samsyn vad gäller bedömningar och att de bland annat diskuterar olika delar av läroplanen i detta syfte. I något enskilt ämne säger lärare att det inte finns möjligheter för gemensamma bedömningsdiskussioner och att det är synd. Av intervjuer med lärare och rektor framgår även att skolan har ett system för bedömning av nationella prov, där lärare läser varandras prov och hjälper varandra med bedömning inom ämnesgrupper. Lärare uppger att de även i årskurslagen diskuterar resultaten från nationella proven och vad lärare behöver tänka på för att göra likvärdiga bedömningar. Av intervjuer med lärare framgår vidare att de har goda möjligheter att stämma av bedömningsfrågor med rektor vid behov. Lärare säger att rektor stöttar nyanställda lärare genom att möjliggöra samarbeten kring bedömning i årskurslag och ämnesgrupper.

Rektor säger att hen säkerställer likvärdig bedömning och betygssättning genom att ge tid för samverkan kring dessa frågor i arbetslag, årskurslag och ämnesgrupper. Även rektor säger att de olika årskurslagen har kommit olika långt, men att målet är sambedömning för samtliga lärare. Av skolans kvalitetsarbete framgår också att "[y]tterligare utbildning i bedömarförmåga och möjlighet för gemensam planering och sambedömning är nödvändig för att stärka medarbetarna i sin betygssättning".²² Rektor uppger att utbildade lärare inte gör bedömningar på egen hand och att de kan komma och samtala med rektor om bedömningar vid behov. Rektor berättar att lärare i praktiska-estetiska ämnen deltar i gemensamma resonemang på skolan, men att rektor inte har lyckats organisera sambedömning i ämnen där det exempelvis bara finns en undervisande lärare på skolan. Rektor uppger vidare att hen föreläser om betyg och bedömning för skolans personal och att de i olika fora diskuterar kopplingen mellan kursplaner, innehåll och bedömning i olika årskurser. Rektor säger att skolans ämnesövergripande arbetsmodell skapar samsyn och helhet i undervisningen vad gäller både planering och bedömning. Rektor uppger att hen följer upp lärarnas arbete med bedömning genom att hen sitter med vid möten och genom att lärare presenterar sina bedömningar och redovisar varför bedömningarna ser ut som de gör.

I intervjuer med lärare och rektor framkommer att lärare använder flera olika verktyg för att kvalitetssäkra sina bedömningar och uppnå likvärdighet. Lärare nämner bland

²² Kvalitetsarbete, Centrumskolan 2018-2019, s. 38.

annat att de använder Skolverkets olika bedömningsstöd samt att de gör matriser inom vissa ämnen. Lärare berättar också att de använder gamla nationella prov och elevlösningar som gemensamma utgångspunkter för bedömningar och diskussioner om kunskapskraven, även i de årskurser som inte har specificerade nationella kunskapskrav. Även rektor uppger att lärare använder matriser och Skolverkets bedömningsmaterial för att säkerställa likvärdighet.

På Skolinspektionens vägnar

X Cecilia Kjellman

Enhetschef
Signerat av: Cecilia Kjellman

X Anna Johansson

Föredragande
Signerat av: Anna Johansson

I handläggningen av ärendet har även Yvonne Larsson, Maria Nyman och Andrés Brink Pinto medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 6 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning bedriver skolan ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 4 september 2018 och den 6 september 2018. Besöket genomfördes av Anna Johansson och Yvonne Larsson.

Centrumskolan är en kommunal F-6-skola belägen i Växjö kommun. Skolan leds av en rektor. Skolan har 366 elever höstterminen 2018, varav 300 i årskurs 1-6.